

Vélemény

a kamarai jogtanácsosok Üttv. szerinti titoktartási kötelezettségéről

Állásfoglalás iránti megkeresés érkezett a Magyar Ügyvédi Kamarához („MÜK”), amelyben a TESCO-GLOBAL Áruházak Zártkörűen Működő Részvénytársaság kamarai jogtanácsosa abban kérte a MÜK állásfoglalását, hogy egy esetleges hatósági ellenőrzés, illetve vizsgálat alkalmával az a kommunikáció, amely a kamarai jogtanácsos és a jogi előadó, valamint a munkáltató további – nem a társaság vezetésében közreműködő – alkalmazottai között folyt, ügyvédi titoknak minősül-e, és így módon kikerül-e a hatósági vizsgálat alól.

1. Ügyvédi titok és a védekezés céljából készül irat

1.1. Ügyvédi titok

Az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény („Üttv.”) az általános elvek körében rögzíti, hogy *„az ügyvédi tevékenység az ügyfél és az ügyvédi tevékenységet gyakorló közötti **bizalmon alapul, amelyet mindenki köteles tiszteletben tartani.**”*¹

Az ügyfél és az ügyvédi tevékenység gyakorlója közötti bizalmi viszony meglétének és fenntartásának pedig alapvető intézménye az ún. ügyvédi titok védelme és garantálása. A bizalmi viszony ugyanis feltételezi azt a biztonságot, hogy amennyiben az ügyfél bármilyen tény, adatot, információt oszt meg az ügyvédi tevékenység körében az ügyvédi tevékenység gyakorlójával, úgy biztosan számíthat arra, hogy az ügyvédi tevékenység gyakorlója ezeket az információkat megőrzi.

Az általános elvek alapján, az Üttv. 7. pontja rendezi az ügyvédi tevékenységgel kapcsolatos titoktartási kötelezettséget. Eszerint *„ügyvédi titoknak minősül minden olyan tény, információ és adat, amelyről az ügyvédi tevékenység gyakorlója e tevékenysége gyakorlása során szerzett tudomást.”*²

Az ügyvédi titok fogalmi eleme tehát:

- tény, információ, adat, amelyről
- az ügyvédi tevékenység gyakorlója
- az ügyvédi tevékenység gyakorlása során szerzett tudomást.

Az ügyvédi titok egy tág fogalom, amely – ahogy az Üttv. indokolása is rögzíti – *„a titoktartási kötelezettség minden olyan tényre, információra kiterjed, melyről az ügyvéd az ügyvédi tevékenysége gyakorlása során szerzett tudomást. Ez a tág definíció felöleli az olyan információkat is, melyeket az ügyvéd nem közvetlenül az ügyfelétől kapott (hanem pl. az ügy irataiban olvasta), és azokat is, melyek szorosan nem tartoznak a megbízás tárgyához. A titoktartási kötelezettség nem terheli az ügyvédi tevékenység gyakorlóját, ha a törvény e kötelezettsége alól mentesíti.”*

Az Üttv. 9. § (2)-(4) bekezdései pedig rögzítik az ügyvédi titoktartás követelményét.³

¹ Üttv. 1. § (2) bekezdés

² Üttv. 9. § (1) bekezdés

³ „9. § (2) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, az ügyvédi tevékenység gyakorlója köteles az ügyvédi titkot megtartani. E titoktartási kötelezettség kiterjed az ügyvédi titkot tartalmazó iratra vagy más adathordozóra is.

(3) Az ügyvédi tevékenység gyakorlója az ügyvédi titokról való tanúvallomás tételét és adatszolgáltatás teljesítését bármely hatósági és bírósági eljárásban köteles megtagadni, kivéve, ha a titoktartási kötelezettsége alól felmentést kapott az ügyvédi titokról rendelkezni jogosulttól, azzal, hogy - a 12. § (4) bekezdésében meghatározott kivétellel - a védőként megismert ügyvédi titokról való tanúvallomás tételre és adatszolgáltatás teljesítésére felmentés érvényesen nem adható.

(4) Az ügyvédi tevékenység gyakorlójának titoktartási kötelezettsége független az ügyvédi tevékenység folytatására létrejött jogviszony fennállásától, és az ügyvédi tevékenység gyakorlásának a befejezése vagy a jogviszony megszűnése után is határidő nélkül fennmarad.”

Az Üttv. tehát – a felek közötti bizalom garanciájaként szolgáló – a titoktartási szabályokat **az ügyvédi tevékenység gyakorlásához és az ügyvédi tevékenység gyakorlójához kapcsolódóan rendezi.**

Az ügyvédi titok fogalmának értelmezéséhez ennek megfelelően az ügyvédi tevékenység és az ügyvédi tevékenység gyakorlójának meghatározása szükséges.

1.2. Védekezés céljából készül irat

Az Üttv. kifejezetten szabályozza a hatóság ügyvédi titkot tartalmazó irattal kapcsolatos jogosítványait, a védekezés céljából készült irat védelmére vonatkozó rendelkezéseket is (Üttv. 13. §). Az Üttv. indokolása az Üttv. 13. §-hoz kapcsolódóan az alábbiakat rögzíti:

*„[...] a törvény kiterjeszti a titokvédelmet a védekezés céljából készült iratokra is, minden bírósági, hatósági és közhatalmi eljárás vonatkozásában. Ezzel a törvény az ún. legal professional privilege (LPP) szabályait építi be a törvénybe. Jelenleg is tartalmaz jogrendszerünk ilyen szabályokat (elsősorban a versenytörvény), melyek lényege, hogy az ügyfél és ügyvéd közötti kommunikációt védik, ezekhez a kommunikációkhoz (pl. levelezéshez, telefonbeszélgetésekhez) az ügyfél jogsértése miatt eljáró hatóságok nem férhetnek hozzá, számukra ez tiltott terület. Ez a szabály azért szükséges, hogy az ügyfél szabadon feltárhassa ügyvédje számára az állítólagos jogsértéssel kapcsolatos ténytudását, és ezzel a védelmét lehetővé tegye. Így ez a szabály alapjogi háttérű, a védekezéshez való jogot szolgálja. **A védekezés céljából készült irat védelme kapcsolódik az ügyvédi titokhoz, de azzal nem azonos: az ügyvédi titok az ügyvéd oldaláról adja meg a védelmet, míg a védekezés céljából készült irat védelme az ügyfélnél fellelhető kommunikációt védi, amit az ügyvédi titoktartási szabály alapján nem lehet elfedni a hatóságokkal szemben.**”*

2. Ügyvédi tevékenység

Az Üttv. 2.§ (1) bekezdése határozza meg az ügyvédi tevékenység körébe tartozó tevékenységeket, míg az Üttv. 66. § (4) bekezdése pedig azokat a tevékenységeket határozza meg, amelyeket a kamarai jogtanácsos területi kamara tagjaként végezhet.⁴

Az Üttv. 2. § (2) bekezdése kivételszabályokat állapít meg, azaz rögzíti, hogy mely tevékenységek nem minősülnek ügyvédi tevékenységnek.

Az Üttv. indokolása szerint, az Üttv. 2. § (2) bekezdésének rendelkezései *„a meghatározott személyi kör esetében az egyébként ügyvédi tevékenység keretében ellátott bizonyos tevékenységeket kivonja az ügyvédi tevékenység fogalmának hatóköréből. Ezen szabály teszi lehetővé, hogy az itt meghatározott személyi kör e tevékenységeket anélkül láthassa el, hogy a törvényben előírt, az ügyvédi tevékenység gyakorlásához szükséges valamennyi feltételnek megfelelné.”*

E kivételt teremtő rendelkezés szükségességét gyakorlati igények indokolják, így az Üttv. 2. § (2) bekezdés a) pontjában kimondja, hogy *„az e pontban meghatározott jogviszonyok keretei között foglalkoztatott személy által a munkáltatója, a munkáltató kapcsolt vállalkozása, vagy a munkáltatóval irányítási vagy fenntartói viszonyban álló szerv számára végzett **jogi tanácsadás és okiratszerkesztés nem minősül ügyvédi tevékenységnek.** E tevékenységek ugyanis a törvény értelmében az e pontban meghatározott jogviszonyokra irányadó szabályokon túl többlet jogi szabályozást nem igényelnek. **Ez teszi lehetővé például a kamarai nyilvántartásba nem vett jogtanácsos számára, hogy ezen jogviszonyok keretében a felsorolt tevékenységeket elláthassa.**”*

⁴ Az alábbi tevékenységek tartoznak ebbe a körbe: a) jogi képviselet ellátását, b) büntetőeljárásban jogi személy képviseletének ellátását, c) jogi tanácsadást, d) okiratszerkesztést, e) okirat ellenjegyzését, f) az a)-e) pont szerinti tevékenységgel összefüggésben a szerkesztett okiratok és mellékleteik elektronikus okirati formába alakítása.

A törvény és indokolása alapján tehát egyes – egyébként ügyvédi tevékenységnek minősülő – tevékenységek (jogi tanácsadás és okiratszerkesztés) bizonyos jogviszonyokban mentesülhetnek az ügyvédi tevékenység ellátásával szemben támasztott követelmények alól. Erre azért van szükség, mert az Üttv. hatálybalépésével (és a korábbi, jogtanácsosokra vonatkozó szabályozás⁵ hatályon kívül helyezésével) a korábbi jogtanácsosi kar két részre vált szét:

- (i) egyrészt a **kamarai jogtanácsosok** (és a kamarai nyilvántartásba bejegyzett jogi előadók) ügyvédi tevékenységet folytatnak és az ügyvédséggel lényegében azonos megítélés alá esnek, bár nem alkotnak homogén csoportot⁶ (néhány, a kamarai jogtanácsosok, illetve jogi előadók foglalkoztatásának sajátosságából fakadó különbséggel,⁷ amelyet az Üttv. rendez),
- (ii) másrészt a **kamarai taggá nem váló jogtanácsosok** (és jogi előadók), akik az Üttv. 2. § (2) bekezdése alapján elláthatnak jogi tanácsadással és okiratszerkesztéssel kapcsolatos feladatokat az Üttv. 2. § (2) bekezdésében meghatározott jogviszonyok keretében, az ott szigorúan meghatározott ügyfél részére, ugyanakkor ezt nem ügyvédi tevékenység keretében teszik, nem az Üttv. hatálya alatt.⁸

3. Ügyvédi tevékenység gyakorló

Az Üttv. 4. § (1) bekezdése alapján a **kamarai jogtanácsos és a kamarai nyilvántartásba vett jogi előadó tehát ügyvédi tevékenységet gyakorlónak minősül** és - ahogy a fentiekben is láttuk – tevékenységük elkülönül a kamarai nyilvántartásba nem vett jogtanácsosokétól.

A kamarai jogtanácsosokra vonatkozó speciális szabályokat az Üttv. XII. fejezete tartalmazza.⁹

4. Ügyfél

Az Üttv. alapján „*az ügyvédi hivatás - jogi szakértelemmel, törvényes eszközökkel és módon, a közhatalmi szervektől függetlenül - az ügyfél jogai és jogos érdekei érvényesítésének, kötelezettségei teljesítésének elősegítésére, az ellenérdekű felek közötti jogvita - lehetőség szerinti - megegyezéssel történő lezárására irányuló tevékenység, amely tevékenység magában foglalja az igazságszolgáltatásban való közreműködést.*”¹⁰

Az ügyvédi tevékenység gyakorlója mellett tehát a bizalmi viszony másik alanya az ügyfél. Az Üttv. azonban nem határozza meg és bontja tovább az ügyfél fogalmát. Ennek megfelelően nem is szűkíti le a fogalmat. Az ügyfél tehát bármely természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező jogalany lehet, aki (amely) ügyvédi tevékenység igénybevételére jogosult.

Az ügyvédi tevékenységet gyakorló személyek között az egyik alapvető különbség az ügyfelek személyéből adódik. Míg ügyvédek esetében lényegében bárki lehet ügyfél, jogtanácsosok esetében sokkal szűkebb az a kör, amely tekintetében a kamarai jogtanácsos ügyvédi tevékenység gyakorlójaként eljárhat.

⁵ 1983. évi 3. törvényerejű rendelet a jogtanácsosi tevékenységről

⁶ Lásd ezzel kapcsolatban az 3002/2019. (I. 7.) AB határozatát (elérhető:

[http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/25014e971e607152c12582cd005974fa/\\$FILE/3002_2019%20AB%20hat%C3%A1rozat.pdf](http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/25014e971e607152c12582cd005974fa/$FILE/3002_2019%20AB%20hat%C3%A1rozat.pdf) [2019.05.23.].

⁷ Az elsődleges különbség, hogy míg a kamarai jogtanácsosok tipikusan a munkáltatójuk, mint ügyfél részére végzik az ügyvédi tevékenységet, addig az ügyvédek esetében szélesebb ügyfélkör részére, megbízás alapján történő ügyvédi tevékenység ellátásáról van szó. Az alapvető különbség tehát nem a tevékenység jellegében, hanem a tevékenységet igénybe vevők köréből és a felek közötti jogviszonyból fakad.

⁸ A nem kamarai jogtanácsosok tevékenysége esetében ugyanis nem alkalmazandó az Üttv., az ő jogviszonyukra az általános szabályok (jogviszony típusától függően, a munkaviszonyra, közszolgálati jogviszonyra, stb.) vonatkozó szabályok alkalmazandók.

⁹ Üttv. 66-69. §§

¹⁰ Üttv. 1. § (1) bekezdés

Az Üttv. indokolása is egyértelmű tekintetben, hogy „*a kamarai jogtanácsos esetében az ügyfél fogalom alatt a kamarai jogtanácsos munkáltatóját kell érteni, tekintettel arra, hogy a hagyományos ügyféli bizalmi viszony ebben az esetben a munkáltató irányába áll fenn.*”¹¹

Ehhez igazodva, az Üttv. 10. § (1) bekezdésében az szerepel, hogy „*[a] kamarai jogtanácsost és a jogi előadót nem terheli titoktartási kötelezettség azon munkáltatója irányába sem, amellyel fennálló munkaviszonya keretében az ügyvédi titok a tudomására jutott, továbbá e munkáltatója, illetve az ügyfele által meghatározott személyek irányába sem.*”

Az Üttv. 68. § (6) bekezdés az utasításadás körében rögzíti, hogy „*az ügy ellátásával kapcsolatban a kamarai jogtanácsosnak csak az ügyfél adhat utasítást.*”

A bizalmi viszony tekintetében a munkáltató egésze, mint ügyfél tekinthető a bizalmi kötelezettség körében védendő alanyak, függetlenül a munkáltató szervezeti felépítésétől, működési rendjétől, az utasításadás szabályaitól. Az Üttv. erre vonatkozóan ugyanis nem tartalmaz és nem is tartalmazhat szabályokat, ezen szervezeti keretek kialakítása a munkáltató feladata és kötelezettsége. A kamarai jogtanácsosnak a tevékenységét a munkáltatója szervezeti szabályaihoz igazodva, annak működési rendje szerint köteles ellátni. Az Üttv. 68. § (6) bekezdése is azt rögzíti, hogy az ügyfélen kívül más nem adhat utasítást a kamarai jogtanácsosnak, de azt nem, hogy az utasítás adására a munkáltató szervezetén belül ki és milyen módon jogosult.

Az Üttv. tehát nem tartalmaz a munkáltató, mint ügyfél tekintetében olyan részletszabályt vagy korlátozást, amely a kamarai jogtanácsos által végzett ügyvédi tevékenység kapcsán az Üttv. szerinti, a kamarai jogtanácsosokat terhelő kötelezettségeket, beleértve a titoktartási kötelezettséget is, a munkáltató (ügyfél) szervezeti képviselőjére, cégjogi vagy munkajogi értelemben vett vezetőjére korlátozná. Hasonlóan ahhoz, ahogy ilyen jellegű korlátozást az ügyvédek tekintetében sem tartalmaz az Üttv. E tekintetben pedig az ügyvédi és a kamarai jogtanácsosi státusz, mint az ügyvédi tevékenység gyakorlásának két különböző formája közötti bármely különbségtétel indokolatlan lenne.

5. MÜK szabályozás

Az ügyvédi hivatás etikai szabályairól és elvárásairól szóló 6/2018. (III. 26.) MÜK szabályzat egységesen vonatkozik az ügyvédi tevékenységet folytatókra, így az ügyvédekre és a kamarai jogtanácsosokra is.¹² A MÜK Szabályzat 1.4. pontja kifejezetten rögzíti, hogy a MÜK Szabályzat mely pontjai nem vonatkoznak a kamarai jogtanácsosokra, a titoktartási kötelezettség kapcsán azonban ilyen kivételt nem tartalmaz a MÜK Szabályzat.¹³

6. Összegzés, vélemény

A kamarai jogtanácsosok (kamarai jogi előadók), mint az Üttv. hatálya alatt ügyvédi tevékenység gyakorló jogosultak az Üttv. 2. § (1) bekezdése szerinti ügyvédi tevékenység végzésére, az Üttv. 66. § (4) bekezdése szerinti eltérésekkel. Ügyvédi tevékenység gyakorlójaként, a kamarai jogtanácsost (kamarai jogi előadót) is kötik az Üttv.-ben az ügyvédi tevékenység gyakorlójával szemben támasztott követelmények, továbbá az egyéb, az ügyvédi tevékenység végzésére vonatkozó szabályok, különös

¹¹ Vö. Üttv. 66. § (1) bekezdés

¹² „Az ügyvédi etikai szabályok hatálya – e szabályzat eltérő rendelkezése hiányában – kiterjed az ügyvédi tevékenység ügyvédi kamarába felvett, valamint ügyvédi kamarai nyilvántartásba vett gyakorlójára.” (6/2018. (III. 26.) MÜK szabályzat, 1.2. pontja)

¹³ Az ügyvédi titoktartási kötelezettség körében csupán annyi kiegészítő szabályt rögzít a MÜK Szabályzat a kamarai jogtanácsosok vonatkozásában, hogy „[k]amarai jogtanácsos és jogi előadó nem felel azért, hogy az ügyfele alkalmazottai, illetve segítői az általuk megismerhető ügyvédi titkot megőrizték.” (6/2018. (III. 26.) MÜK szabályzat, 3.5. pontja)

tekintettel az ügyvédi hivatás etikai szabályairól és elvárásairól szóló 6/2018. (III. 26.) MÜK szabályzatra.

Az ügyvédi tevékenység ellátásának központi eleme az ügyvédi tevékenység gyakorlója és az ügyfél közötti bizalmi viszony, amelynek előfeltétele az Üttv. 9-12. §-aiban meghatározott és a 6/2018. (III. 26.) MÜK szabályzatban is szereplő titoktartási kötelezettség, amely a kamarai jogtanácsost is köti az Üttv.-ben, illetve a 6/2018. (III. 26.) MÜK szabályzatban meghatározottak szerint.

A kamarai jogtanácsos ügyfele kizárólag az Üttv. szerinti személy lehet. Az Üttv. ugyanakkor nem tartalmaz az ügyfél tekintetében olyan részletszabályt vagy korlátozást, amely a kamarai jogtanácsos (kamarai jogi előadó) által végzett ügyvédi tevékenység kapcsán az Üttv. szerinti, a kamarai jogtanácsosokat terhelő kötelezettségeket, beleértve a titoktartási kötelezettséget is, a munkáltató (ügyfél) szervezeti képviselőjére, cégjogi vagy munkajogi értelemben vett vezetőjére korlátozná. Hasonlóan ahhoz, ahogy ilyen jellegű korlátozást az ügyvédek tekintetében sem tartalmaz az Üttv.

A fentiek alapján – az Országos Kamarai Jogtanácsosi Tagozat véleménye alapján – az Üttv. titoktartásra vonatkozó előírásainak helyes értelmezése szerint a kamarai jogtanácsos és kamarai jogi előadó titoktartási kötelezettsége kiterjed valamennyi ügyvédi titok körébe eső tényre, információra és adatra, függetlenül attól, hogy ezekről a kamarai jogtanácsos (kamarai jogi előadó) az ügyvédi tevékenység folytatása kapcsán az ügyfél szervezetében elhelyezkedő, mely személytől szerzett tudomást. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy az ügyfél bármely munkavállalójától szerzett bármely tény, adat, információ titoktartási körbe tartozna. A titoktartási szabályok akkor alkalmazhatók, ha az Üttv.-ben meghatározott feltételek az adott tény, adat, információ vonatkozásában fennállnak, így különösen ezen információk megszerzésére az ügyvédi tevékenység gyakorlása során kell, hogy sor kerüljön. Ezen túlmenően azonban az Üttv. további feltételt nem támaszt, arra vonatkozóan sem, hogy a kamarai jogtanácsos esetében az ügyvédi tevékenység igénybevételére az ügyfél mely munkavállalói, tisztségviselői, stb. jogosultak.

A kamarai jogtanácsosok által folytatott ügyvédi tevékenység kapcsán is alkalmazandók továbbá a védekezés céljából készült iratra vonatkozó szabályok (Üttv. 13. §). Védekezés céljából készült irat az olyan irat vagy iratrész, amely az ügyfélnek közhatalmi eljárásokban a védekezéshez való jogának gyakorlása érdekében, illetve annak keretében, az ügyvédi tevékenység gyakorlója és ügyfele közötti kommunikáció során keletkezett, vagy az ilyen kommunikáció során elhangzottakat rögzíti, és e jellege magából az iratból is kitűnik. Nem minősül védekezés céljából készült iratnak az az irat, amely nincs az ügyfél vagy az ügyvédi tevékenység gyakorlója birtokában, kivéve, ha bizonyítják, hogy az irat jogellenesen vagy büntetőeljárás keretében került ki a birtokukból. **A védekezés céljából készült irat tekintetében is az az ügyfél fogalmát – a titoktartási szabályokkal összhangban – úgy kell értelmezni, hogy az az ügyfélnek minősülő szervezet cégjogi, munkajogi értelemben vett vezetőin kívül minden olyan munkavállalót magában foglal, akik az ügyvédi tevékenység igénybevételére jogosultak.**